

Na temelju članka 68.,70. i 71. Statuta Centra za rehabilitaciju Zagreb od 15.01.2024., članka 67. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (NN broj 76/14), članka 3. točke 9. Pravilnika o standardima kvalitete socijalnih usluga (NN 31/2023) i Pravilnika o vrstama i načinu primjene mjera prisile prema osobama s težim duševnim smetnjama (NN broj 16/2015) ravnateljica Centra za rehabilitaciju Zagreb, uz prethodno savjetovanje sa Stručnim vijećem Centra za rehabilitaciju Zagreb, dana 19.11.2024. godine donosi:

PRAVILNIK O RESTRIKTIVNIM POSTUPCIMA I PRIMJENI MJERA PRISILE U CENTRU ZA REHABILITACIJU ZAGREB

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

- (1) Ovim Pravilnikom o restriktivnim postupcima i primjeni mjera prisile u Centru za rehabilitaciju Zagreb (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se temeljna načela i pravila u svezi ograničavanja izbora i/ili kretanja korisnika te s vrstama mjera prisile u skladu i prema Pravilniku o vrstama i načinu primjene mjera prisile prema osobi s težim duševnim smetnjama (dalje u tekstu: mjere prisile), pretpostavke za primjenu i načinom njihove primjene u Centru za rehabilitaciju Zagreb (dalje u tekstu: Centar) i postupanja djelatnika u situaciji kada je korisnik izvan kontrole emocija i ponašanja.
- (2) Pravilnik se odnosi na moguće situacije povećanog rizika kao i na postupanje u konkretnim situacijama sa ciljem zaštite korisnika i radnika koji o njima skrbe kada su restriktivni postupci neophodni radi zaštite zdravlja i sigurnosti ili izbjegavanja rizika za korisnike.
- (3) Mjere prisile su sredstva i metode za fizičko ograničavanje kretanja i djelovanja osobe koje su neophodne radi zaštite zdravlja i sigurnosti korisnika.
- (4) Centar u svojem radu primjenjuje sve mjere radi zaštite ljudskih prava vodeći se načelom najboljeg interesa korisnika.
- (5) Zabranjeno je korištenje mjere prisile za kažnjavanje korisnika, ponižavanje i pokazivanje moći.
- (6) Prilikom provedbe restriktivnih postupaka nad korisnicima djelatnici su dužni štiti ljudska prava korisnika i prema svakom korisniku treba se odnositi s poštovanjem i dostojanstvom.

Članak 2.

- (1) Rad Centra organiziran je u sjedištu Centra i u četiri podružnice.
- (2) Korisnicima se pružaju socijalne usluge temeljem Zakona o socijalnoj skrbi.
- (3) Centar pruža socijalne usluge djeci s teškoćama u razvoju od 0. do 18. navršene godine života i odraslim osobama s invaliditetom – osobama s intelektualnim oštećenjem, osobama s intelektualnim oštećenjem uz dodatna oštećenja (mentalna, tjelesna, osjetilna i druga oštećenja zdravlja) te osobama s poremećajima iz autističnog spektra (dalje u tekstu: Korisnik).

SVRHA I NAČELA RESTRIKTIVNIH POSTUPAKA

Članak 3.

- (1) Restriktivni postupci i primjena mjera prisile moraju se primjenjivati u najmanjoj mogućoj mjeri i samo onda kada se korisnik ponaša na način da prijeti ozljeđivanjem sebi ili drugima i samo kao posljednje rješenje kad su sva druga sredstva zaštite već iscrpljena, dakle kada je to jedini način sprječavanja korisnika da svojim postupcima ugrozi svoj ili tuđi život, zdravlje i sigurnost.
- (2) Kod primjene postupaka uvijek se mora primjenjivati princip minimuma korištenja ograničenja u najkraćem vremenskom periodu.
- (3) Restriktivni postupci nikada ne smiju biti rizični za korisnike ili takvi da uzrokuju bol.

SMJERNICE ZA PREVENCIJU AGRESIVNOG PONAŠANJA I PRIMJENE RESTRIKTIVNIH POSTUPAKA

Članak 4.

- (1) Agresivno ponašanje se odnosi na bilo koje prijeteće ponašanje bez obzira da li je agresivnost izražena verbalno, pokazana fizički i postoji li jasna agresivna namjera ili fizičko ponašanje koje aktualno ozljeđuje ili radi štetu osobi koja se agresivno ponaša, drugim osobama ili imovini.
- (2) Mjere za prevenciju agresivnog ponašanja:
  - Tim za mentalno zdravlje Centra za rehabilitaciju Zagreb,
  - terapijski programi i aktivnosti prema Individualnom planu podrške za korisnika,
  - praćenje i evidentiranje agresivnog ponašanja,
  - usmjeravanje osoblja o ranom prepoznavanju eskalacije ponašanja, i
  - postupak deeskalacije koji se odnosi na verbalnu i neverbalnu interakciju s uznemirenim korisnikom u svrhu smirivanja emocionalnog stanja i ponašanja.

VRSTE I NAČIN PRIMJENE RESTRIKTIVNIH MJERA

Članak 5.

- (1) Restriktivne mjere koje se mogu primjenjivati u Centru su:
  - ograničenje slobode izbora i/ili kretanja korisnika, i
  - mjera prisile sputavanjem (fiksacijom).
- (2) Ograničenja slobode izbora i/ili kretanja korisnika su privremeno zadržavanje korisnika sa kontroliranim kretanjem, zaključavanje ulaznih vrata, nadzor i pratnja djelatnika i sl. i ne smatraju se mjerama prisile prema posebnom propisu.
- (3) Mjerom iz stavka 2. ovog članka postiže se sprječavanje korisnika da napusti mjesto pružanja socijalne usluge.
- (4) Mjera prisile (fiksacijom) primjenjuje se kao iznimka u Podružnici Slobodština 2, kod pružanja socijalne usluge smještaja, u dogovoru s liječnikom psihijatrom.
- (5) Mjera iz stavka 4. ovog člana se primjenjuje samo u slučaju sprečavanja samoozljeđivanja korisnika (kronične zdravstvene teškoće koje zahtijevaju primjenu: urinarnog katetera, nazogastrične sonde, anus preter stome, ileo stome, hranjenje putem endoskopske gastro stome (PEG), traheotomirani korisnik, korisnik na oksigenoterapiji i sl.).
- (6) Djelatnici Centra u svojem radu moraju se voditi načelom najboljeg interesa korisnika, te se s ciljem zaštite života i zdravlja korisnika moraju primijeniti sve druge mjere prije primjene

restriktivnih postupaka, kao što je npr. fizički modificirati prostor, povećana pažnja i nadzor djelatnika i sl.

(7) U Individualnom planu podrške korisnika navodi se potreba za upotrebom restriktivnih mjera iz članka 5. stavak 1. ovog Pravilnika.

(8) Roditelj odnosno skrbnik mora biti upoznat s Individualnim planom korisnika.

(9) Vrsta mjere prisile osim u Individualnom planu korisnika mora biti jasno evidentirana i na obrascu koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

Članak 6.

Indikacije za postupanje prema odredbama ovog Pravilnika su:

- nepredvidivo ili agresivno ponašanje,
- ponašanje koje je opasno za korisnika ili druge osobe,
- autodestruktivno ponašanje,
- ponašanje s ozbiljnom verbalnom ili fizičkom prijetnjom koje se slabo kontrolira,
- manično ponašanje sa slabom kontrolom,
- slaba ili nepostojeća samokontrola ponašanja nakon primjene lijekova,
- sprečavanje samoozljeđivanja korisnika (autodestruktivno ponašanje kojim korisnik značajno ozljeđuje vlastito tijelo, kronične zdravstvene teškoće koje zahtijevaju primjenu: urinarnog katetera, nazogastrične sonde, anus preter stome, ileo stome, hranjenje putem endoskopske gastro stome (PEG), traheotomirani korisnik, korisnik na oksigenoterapiji i sl.),
- na zahtjev korisnika, ako je procjena takva da je ugrožena sigurnost korisnika i drugih osoba na odjelu te korisnikova okolina.

Članak 7.

(1) U Centru se mjere prisile prema posebnom propisu primjenjuju iznimno kod pružanja socijalne usluge smještaja u Podružnici Slobodina 2.

(2) U Podružnici Slobodina 2 može se iznimno primijeniti mjera prisile sputavanjem (fiksacija) i to u cilju zaštite korisnika i samo u situaciji sprečavanja samoozljeđivanja korisnika (autodestruktivno ponašanje kojim korisnik značajno ozljeđuje vlastito tijelo, kronične zdravstvene teškoće koje zahtijevaju primjenu: urinarnog katetera, nazogastrične sonde, anus preter stome, ileo stome, hranjenje putem endoskopske gastro stome (PEG), traheotomirani korisnik, korisnik na oksigenoterapiji i sl.).

(3) Za sve ostale indikacije iz članka 6. ovog Pravilnika postupa se na način da ukoliko se korisnik ne može umiriti djelatnik zove hitnu pomoć.

(4) U Centru nije dozvoljen postupak odvajanja (izolacije) korisnika, sputavanje zaštitnom košuljom i prijetnje fizičkim sputavanjem.

Članak 8.

(1) Postupanja kada postoje indikacije iz članka 6. ovog Pravilnika odnosno kada je korisnik izvan kontrole emocija i ponašanja provodi se korak po korak i tek kada prvi korak ne razriješi kriznu situaciju prelazi se na drugi korak postupanja.

(2) U situaciji kada je korisnik izvan kontrole emocija i ponašanja djelatnici prvo pokušavaju umiriti korisnika postupkom deeskalacije koji se odnosi na verbalnu i neverbalnu interakciju s uznemirenim korisnikom u svrhu smirivanja emocionalnog stanja i ponašanja.

(3) Ako se korisnik ne smiruje moraju izvesti ostale korisnike iz prostorije i zbrinuti ih, pozvati pomoć drugih radnika Centra i ukloniti sve predmete kojima korisnik može ozlijediti sebe i druge.

- (4) Ako se korisnik i dalje ne smiruje te dolazi do ekstremne eskalacije pozvati hitne službe.
- (5) Pod ekstremnom eskalacijom se smatra situacija u kojoj je korisnik tijekom agresivnog ispada u takvom stanju svijesti da pokušaji intervencija navedeni u prethodnim člancima mogu dovesti do još veće eskalacije i ugroze kako korisnika tako i djelatnika
- (6) Ukoliko roditelj odnosno skrbnik nije pratnja korisniku, djelatnik prati korisnika u bolnicu.
- (7) Djelatnik mora obavijestiti roditelja odnosno skrbnika i voditelja podružnice o nastaloj kriznoj situaciji.
- (8) Djelatnik mora događaj opisati u dnevnoj evidenciji kriznih i incidentnih situacija
- (9) Socijalni radnik o kriznoj i incidentnoj situaciji mora obavijestiti Područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad.

Članak 9.

- (1) Prije odluke o primjeni restriktivnih postupaka, a kad god je to moguće, potrebno je obaviti razgovor s korisnikom i omogućiti mu da izrazi svoje probleme, osjećaje i uzroke njegovog ponašanja.
- (2) Razgovor je potrebno obaviti u mirnoj sobi bez prisustva drugih korisnika, koja omogućava privatnost korisnika.

Članak 10.

- (1) Odluku o primjeni mjere prisile donosi psihijatar kao krajnju mjeru kada sve poduzeto u pripremnom postupku opisanom u članku 9. ovog Pravilnika nije postiglo učinak i samo u situaciji sprečavanja samoozljeđivanja korisnika (autodestruktivno ponašanje kojim korisnik značajno ozljeđuje vlastito tijelo, kronične zdravstvene teškoće koje zahtijevaju primjenu: urinarnog katetera, nazogastrične sonde, anus preter stome, ileo stome, hranjenje putem endoskopske gastro stome (PEG), traheotomirani korisnik, korisnik na oksigenoterapiji i sl.).
- (2) U slučaju iznimne hitnosti odluku o primjeni mjera prisile za situaciju iz članka 1. ovog Pravilnika mogu donijeti liječnik opće medicine ili medicinska sestra/tehničar i o tome su obvezni odmah obavijestiti psihijatra.
- (3) Medicinske sestre/medicinski tehničari mogu primijeniti mjeru prisile iz stavka 1. ovog članka samo u iznenadnim i hitnim situacijama kada procjene da postoje ozbiljna opasnost da korisnik ugrozi osobnu i sigurnost okoline, a pritom obvezno procjenjuju: znakove nasilnog i samodestruktivnog ponašanja i posljedice koje bi mogle nastati ako ne bi primijenili mjeru prisile, vodeći se pritom svojim saznanjem i iskustvom o ponašanju svakog korisnika pojedinačno.

Članak 11.

- (1) Sputavanje (fiksacija) se može primijeniti samo korištenjem profesionalnih magnetnih remena i pojasa za humanu imobilizaciju.
- (2) Sputavanje primjenom fizičkih pomagala smije trajati samo dok je to nužno da se spriječi slučaj naveden u članku 10. stavak 1. ovog Pravilnika, a ne smije biti dulje od 24 sata.
- (3) Nakon isteka 24 sata psihijatar je obvezan ponovno procijeniti psihofizičko stanje pacijenta, koji će procijeniti potrebu dugoročnije primjene mjere u svrhu zaštite zdravlja i sigurnosti korisnika i propisati pauze od primjene mjere prisile (isključivo u životno ugrožavajući situacijama).
- (4) Vezivanje se provodi na velikim zglobovima kako bi uvijek bio dostupan venski put, pritom se mora paziti na čvrstoću zategnutosti pomagala.

(5) Korisniku koji je sputan mora se osigurati dovoljan unos tekućine te pratiti njegov puls, krvni tlak, disanje i temperaturu, stanje kože, mokrenje, stolicu, bol i druge vitalne funkcije u pravilu svakih 15 minuta.

(6) Korisniku koji je sputan mora se omogućiti razgibavanje svaka dva sata po 15 minuta i obavljanje ostalih potreba pod nadzorom zdravstvenih radnika.

(7) Medicinska sestra obvezna je unositi zabilješke u sestrinsku dokumentaciju.

(8) U sestrinsku dokumentaciju upisuju se sljedeći podaci: ime i prezime korisnika, datum i vrijeme primjene mjere prisile, razlog primjene mjere prisile, alternativne mjere koje su primijenjene u pripremnom postupku, trajanje mjere, sve promjene ponašanja i ponašanje korisnika nakon primjene mjere prisile, cjelokupna njega korisnika i mjere sigurnosti, unos i izlučivanje tekućine te pauze od primjene mjere prisile.

(9) Prilikom primopredaje službe obavezni su obavijestiti drugu smjenu/dežurnu službu o korisnicima nad kojima su primijenjene mjere prisile.

(10) Za vrijeme rada sa korisnikom koji je agresivan prema sebi ili drugima nužno je pozvati drugog djelatnika koji će ga pridržavati, s ciljem da spriječi ozljeđivanje korisnika ili djelatnika.

(11) U slučajevima ekstremne eskalacije agresivnosti kod korisnika pod mjerom prisile zdravstveni djelatnik je dužan pozvati hitnu pomoć.

Članak 12.

Prije primjene mjere sputavanja, korisnika će se, s obzirom na njegov stupanj razumijevanja, na to upozoriti.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 13.

Na sve situacije koje nisu predviđene ovim Pravilnikom primjenjuju se odredbe pozitivnih pravnih propisa kojim se štiti osobe s invaliditetom i zaštita osoba s duševnim smetnjama. .

Članak 14.

Izmjene i dopune ovog Pravilnika vrše se na način i po postupku po kojem je donijet.

Članaka 15.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objave na oglasnoj ploči Centra.

Utvrdjuje se da je ovaj Pravilnik objavljen na oglasnoj ploči Centra dana 19.11.2024. godine, te da je stupio na snagu 27.11.2024. godine.

Zagreb, 19.11.2024.

KLASA: 130-01/24-01/252

URBROJ: 738-01-01-24-1

Ravnateljica:

mr. se. Teodora Not

EVIDENCIJA

o primjeni mjere prisile u situaciji sprečavanja samoozljeđivanja korisnika u Centru za rehabilitaciju Zagreb, Podružnica Slobodina 2, Nikole Andrića 3/1

Ime i prezime korisnika: _____

Razlozi koji su doveli do primjene mjere:

Vrste primijenjenog fizičkog pomagala za humanu imobilizaciju (zaokružiti):

- a) Magnetni remen
- b) Magnetni pojas

Ime i prezime nadležnog liječnika/psihijatra: _____

Datum izdavanja pisane suglasnosti nadležnog liječnika/psihijatra: _____

U Individualnom planu podrške korisnika navedena potreba za upotrebom mjere prisile: DA/NE

Roditelj/skrbnik je upoznat s Individualnim planom korisnika: DA/NE

Vremensko trajanje mjere od : _____ do: _____

Ime i prezime zdravstvenog djelatnika: _____

_____
(vlastoručni potpis zdravstvenog djelatnika)